

Gemeente Brunssum
T.a.v. wethouder V. Hermans (Brunssum) &
wethouder J. Hermans (Beekdaelen)
Postbus 250
6440 AG Brunssum

Ministerie van Defensie

Locatie
Den Haag - Plein-
Kalvermarkt.
Kalvermarkt 32
's-Gravenhage

Postadres
Postbus 20701
2500 ES 'S-GRAVENHAGE
MPC 58B

www.defensie.nl

Onze referentie

BS2023024278

*Bij beantwoording, datum,
onze referentie en onderwerp
vermelden.*

Datum 6 november 2023
Betreft Reactie op de ingekomen brief gem. Brunssum en
Beekdaelen

Geachte wethouder V. Hermans van de gemeente Brunssum en wethouder J. Hermans van de gemeente Beekdaelen,

Allereerst wil ik u bedanken voor uw brief van 15 mei jl. waarin u reflecteert op de uitkomst van de werkgroep bespreking van het rapport Landrum & Brown. U geeft aan dat het rapport weliswaar nuttige aanknopingspunten biedt bij de bespreking van onderwerpen als geluidshinder en emissies, maar dat het rapport helaas ook veel vragen onbeantwoord laat. Om die reden is afgesproken dat u de openstaande vragen per brief aan het ministerie van Defensie zou voorleggen. De staatssecretaris heeft mij, vanwege zijn tijdelijke afwezigheid op het ministerie van Defensie, gevraagd om op uw e-mail te reageren.

In het gesprek dat u met de staatssecretaris had op 20 juni jl. heeft de staatssecretaris u toegezegd om schriftelijk te reageren op uw brief. Ik betreur het dat de beantwoording langer heeft geduurd dan gewenst. Vanwege personeelwisselingen zijn sommige zaken helaas blijven liggen. We doen ons best om dit zo snel als mogelijk weer in te lopen. Per deelaspect ga ik in op uw vragen en aandachtspunten.

Emissies

In uw brief geeft u aan dat de invloed van de uitstoot op de lokale luchtkwaliteit tot op heden onduidelijk is. In reactie daarop verwijs ik graag naar een aantal relevante onderzoeken dat hierover in eerdere jaren is uitgevoerd. Zo heeft het RIVM in het rapport 'Second opinion luchtkwaliteitsmetingen rondom vliegbasis Geilenkirchen' van 2009 aangegeven dat de bijdrage van de AWACS aan de luchtkwaliteit te gering is om te kunnen meten. In het advies van de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)-Zuid-Limburg van oktober 2020 wordt deze conclusie bevestigd. Ook de RUD geeft op basis van hun ervaring aan dat de AWACS-bijdragen niet duidelijk aantoonbaar zullen worden teruggevonden. De RUD geeft een negatief advies voor het doen van luchtkwaliteitsmetingen in relatie tot het bepalen van de bijdrage aan de luchtkwaliteit van de AWACS. Het kabinet volgt deze adviezen.

Wat betreft uw regio houdt de Rijksoverheid, net als de provincie Limburg, een vinger aan de pols in verband met ultrafijn stof (UFP). Zoals door de provincie is aangegeven in de Commissie Awacs Limburg (CAL) vergadering van 8 maart jl. zal

bij een aantal meetlocaties in Limburg worden gestart met het meten van UFP en zal in de toekomst worden bekeken of het onderzoek moet worden uitgebreid.

Daarnaast spreekt u in uw brief uw zorgen uit over de uitstoot van het gas zwavelhexafluoride (SF6) door de AWACS-vliegtuigen. Voor het gebruik van SF6 gelden wettelijke eisen op basis van de Europese F-gassenverordening. Deze wettelijke eisen zorgen ervoor dat de uitstoot van F-gassen, waaronder SF6, zoveel mogelijk wordt voorkomen. Alhoewel ik uw zorgen vanwege het klimaat begrijp en onderschrijf, blijkt uit onderzoek dat er geen nadelig gezondheidseffect van SF6 is gevonden¹.

Gelet op het gegeven dat de bestaande AWACS-vliegtuigen in de periode 2031 – 2035 zullen worden vervangen en de resultaten van bovengenoemd onderzoek voor modernere vliegtuigen, zijn wij niet voornemens om extra onderzoek naar emissies van de vliegbasis Geilenkirchen te doen.

Verduurzaming

Dit neemt uiteraard niet weg dat Defensie aandacht blijft vragen voor verduurzaming en maatregelen tegen klimaatverandering binnen de NAVO. In uw brief geeft u aan dat u de Brunssumse Oostflank als kansrijke plek voor windenergie ziet. Daarom verzoekt u Defensie om zich in te spannen voor het realiseren van windenergie op zowel een defensielocatie in het gebied als op andere daarvoor in aanmerking komende plekken in onze buurgemeenten via het programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER). In maart van dit jaar hebben uw en onze ambtenaren over deze kans gesproken. Conform het RES-proces is het vervolgens aan de lokale RES-regio's om OER-aanvragen in te dienen. Op deze manier worden de kansen en risico's nader integraal onderzocht en kan besluitvorming plaatsvinden in overleg met het Nationaal Programma RES en het ministerie van Economische Zaken. Alhoewel Defensie positief tegenover dit plan staat, is het nemen van een besluit hierover dus niet aan Defensie.

U schrijft dat voor de verduurzaming van de operaties op en vanaf de vliegbasis volop kansen bestaan. De verantwoordelijkheid voor verduurzaming van operaties die door de NAVO worden uitgevoerd, ligt bij de NAVO. Hier vraagt Nederland aandacht voor binnen het bondgenootschap maar heeft Nederland zeer beperkt invloed op. De NAVO heeft uiteraard in groeiende mate aandacht voor de impact van haar activiteiten op de omgeving en klimaatverandering. De NAVO zet stappen om deze impact te verminderen. Dat is echter een proces van lange adem. Vanuit Defensie blijft Nederland in NAVO-, EU- en andere internationale samenwerkingsverbanden aandacht vragen voor de verduurzaming van de militaire bedrijfsvoering.

Geluid

In uw brief roept u op om onderzoek te doen naar de status van de eerder door Defensie uitgevoerde isolatie van woningen en doet u tevens de oproep tot aanvullende isolatie van niet geïsoleerde woningen. U verwijst in uw brief en bijlagen naar de motie Eijssink van 6 november 2013 (Kamerstuk 33 736, nr. 22) en u baseert zich op het Landrum & Brown rapport uit 2009. De toenmalig staatssecretaris van Defensie heeft in de kamerbrief van 4 januari 2010, enkele

¹ Zie bijvoorbeeld de Amerikaanse studie van Owens e.a. (2022), Review of Health and Safety Data on Leading SF6-alternative Gas Mixtures.

maanden na publicatie van dit rapport, het volgende aangegeven: "De aanbevelingen om voor het Nederlandse en het Duitse grondgebied woningen aan te kopen en aan woningen geluidwerende voorzieningen aan te brengen worden niet overgenomen, omdat conform de geldende regelgeving in zowel Nederland als Duitsland alle maatregelen reeds zijn uitgevoerd." Defensie blijft bij het standpunt om de woningen in de omgeving niet (opnieuw) te laten isoleren.

De planning om de huidige AWACS vliegtuigen versneld te vervangen door een modernere variant start in de periode 2031 – 2035. Het is de verwachting dat op korte termijn meer bekend wordt over de toekomstige AWACS-capaciteit van de NAVO en welke type vliegtuig dit omvat. De staatssecretaris onderhoudt contact met de Duitse staatssecretaris om de gezamenlijke belangen hierin te versterken. Zodra er iets bekend is over de vervanging en de planning hiervan, delen wij dit met u en de CAL. Omdat de nieuwe AWACS-capaciteit moderner is, is het de verwachting dat deze minder geluid maakt. Daarom is het tevens de verwachting dat de komst van nieuwe vliegtuigen niet leidt tot een nieuw standpunt omtrent de isolatie van woningen.

Met het treffen van verschillende maatregelen zet Defensie zich in om de geluidsoverlast van de NAVO-vliegbasis voor de bewoners van uw regio te beperken. Ik kom tot de conclusie dat deze maatregelen niet hebben geleid tot het volledig wegnemen van de geluidsoverlast en de zorgen. Dat vind ik spijtig. De geluidsbelasting van de vliegbasis Geilenkirchen valt binnen de kaders van de geldende wet- en regelgeving. Ook is het aantal vliegbewegingen het afgelopen decennium aanzienlijk afgenomen: van circa 3000 in 2009, ten tijde van publicatie van het Landrum & Brown rapport, naar 1552 in 2022. Kortom, het aantal vliegbewegingen is gehalveerd sinds het Landrum & Brown- rapport. Dit is meer dan de 35% reductie waar de Tweede Kamer in de motie Jansen c.s. (Kamerstuk 32 123 XI, nr. 69) van 19 mei 2010 om heeft verzocht.

Nederland heeft beperkte invloed op de bedrijfsvoering van de NAVO vliegbasis in Duitsland. Het bestaan en gebruik van die vliegbasis is voor Nederland een gegeven. Dat neemt niet weg dat de staatssecretaris en ik ons de overlast en zorgen van de bewoners aantrekken. We zetten dan ook heel graag het constructieve gesprek met u en de CAL voort en richten ons er samen met u op om de problematiek van de omwonenden, die specifiek verbonden is aan de aanwezigheid van de vliegbasis in Duitsland, verder te bespreken en onder de aandacht van de NAVO te brengen. Daarnaast hebben we met u afgesproken om de invloed van de vliegbasis op de leefbaarheid met de hulp van een verkenner te laten onderzoeken.

Vliegroutes

In de bijlage van uw brief gaat u schematisch in op verschillende aanbevelingen uit het rapport Landrum & Brown. U stelt hier op pagina's vier en vijf de vraag of de vliegroutes zijn aangepast op basis van de hoogte van de bomen in de obstakelvlakken van de vliegbasis, voor en na het bosonderhoud in 2006.

Na het snoeien van de bomen in 2006, zijn zij opnieuw dusdanig hoog dat zij zich bevinden in de funnel van de vliegtuigen. Om ieder veiligheidsrisico die dit met zich meebrengt te kunnen mitigeren, zijn de vliegprocedures in de afgelopen jaren aangepast. Eén van de aanpassingen is dat de vliegtuigen steiler moeten stijgen en landen. Naar mate de bomen groeien, zal steeds steiler moeten worden opgestegen en geland. Dit leidt naar verwachting tot een stapsgewijze toename

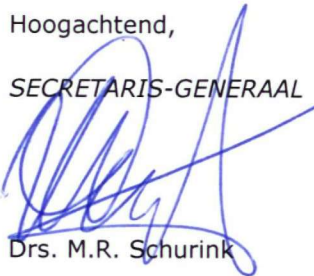
van de geluidsbelasting op de omgeving. Steiler stijgen en landen vraagt namelijk om meer vermogen van de vliegtuigmotoren en dus meer geluid. Het structureel snoeien van een deel van de bomen is dan ook niet enkel benodigd vanuit veiligheidsoogpunt, maar juist ook in het belang van de geluidsbelasting op de omgeving. Door het gefaseerd, in tijd en in ruimte, snoeien van de bomen wordt de biodiversiteit van dit type bos geborgd én wordt voorkomen dat het vliegen lawaaiiger wordt. De vliegbasis heeft aan Defensie gemeld dat op een zo min mogelijk belastende manier voor de omwonenden wordt gevlogen. Andere mogelijkheden voor het aanpassen van de vliegprocedures zijn uitgeput.

Onze referentie
BS2023024278

Met deze brief heb ik u, namens Defensie, mijn reactie op uw vragen gegeven. Mijn voorstel is om het gesprek over de onderwerpen in uw brief voort te zetten in ambtelijke vorm. Ik ben erg blij dat u met kolonel Jos van der Leij op 2 november alsnog het startschot voor de verkenningsopdracht hebt gegeven. Aangezien de staatssecretaris en ik een bezoek aan uw regio echter erg belangrijk vinden, is het goed om te noemen dat er ondertussen een nieuwe datum voor het bezoek van de staatssecretaris zelf voor 24 januari 2024 is gevonden.

Hoogachtend,

SECRETARIS-GENERAAL

Drs. M.R. Schurink